

Stichting Cultuurfonds
van de Bank
Nederlandse Gemeenten

Jaarverslag **19**

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

beeldende kunst

bouwkunst

theater

109-1993

muziek

film

literatuur

exposities

scripties

(060.555) 33 6. 665:387.85:008:552

Stichting Cultuurfonds
van de Bank
Nederlandse Gemeenten

19
Jaarverslag

93

Boekmanschting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Inhoud

4	Bestuur
4	Algemeen
5	Kunst=Zinnige Representatie
5	Project Begraafplaatsen
6	Vloerfrottages Ton Martens
6	Gekleurde Keuze
6	Vlissingen en Vietnam
7	Jan Dijker
7	Architectuurgids Den Haag
7	De vijfde gevel
8	ProbleemPleinenPrijsvraag
8	Ledenwervingsactie Bond Heemschut
8	Restauratie pand Boekmanstichting
8	(E)motions
9	Cultureel Gekleurd
9	C.v.- installatie openluchttheater Hertme
9	Delft Waterdicht
9	Theaterproject voor kinderen
9	Producties PANDORA
9	Wereld Kinderfestival
10	Theaterproject 'Tot over de grens'
10	Muziektheaterproductie 'Marthe'
10	'De Verhuizing'
10	Fanfarepromotieconcerten
11	Concertreis naar Zwitserland
11	Compact disc Fryske literatuer
11	Wereldmuziekmanifestatie 1994
11	Prinses Christina Concours
12	'De Vervoering'
12	Dichter aan huis
12	Dichter bij Landgraaf
12	Jeugd en Erfgoed
13	Documentaire over Mari Andriessen
13	Tentoonstelling Vrouwenkiesrecht
13	Scriptieprijs bestuurskunde
14	Stedenband met Warschau
14	Ten slotte
15	Commissies en werkgroepen van het Cultuurfonds
16	Balans
18	Projecten
21	Overzicht bijlagen jaarverslag
21	Publikaties

Samenstelling van het bestuur

Mr. H.V. van Walsum
Prof.dr. Th.M. Scholten

Mr. S.J. Hartkamp
Mr. P.M.G.P. Janssens
Drs. F.A.M. Kerckhaert

Mr. C.G.J. Rutten
Mr. M.J. Vegt-Haveman
P.B. Bouman

burgemeester van Delft, voorzitter
oud-voorzitter van de directie van de
Robecogroep, vice-voorzitter
burgemeester van Sneek
burgemeester van Hoorn
directeur sector Welzijn van de
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
burgemeester van Middelburg
burgemeester van Franekeradeel
secretaris

Secretariaat Mevr. F.J. de Zeeuw

Koninginnegracht 2
2514 AA Den Haag
Postbus 30305
2500 GH Den Haag
Telefoon: 070-3483520
Faxnummer: 070-3454743

Bestuur Voorzitter en vice-voorzitter worden benoemd door de Raad van Bestuur van de nv Bank Nederlandse Gemeenten; het bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten benoemt de vijf overige leden. Het bestuur van de Stichting voorziet in overleg met de Bank en de Vereniging in het secretariaat.
De samenstelling van het bestuur bleef in het verslagjaar ongewijzigd.

Algemeen Ter gelegenheid van haar vijftigjarige bestaan in 1964 heeft de nv Bank Nederlandse Gemeenten de Stichting Cultuurfonds in het leven geroepen.

Doelstelling.

De statutaire doelstelling werd als volgt geformuleerd:

het verdiepen en verbreiden van de kennis van de gemeentelijke activiteiten op het gebied van cultuur en wetenschap en het bevorderen van gemeentelijke activiteiten op dit gebied.

Criteria.

Het bestuur heeft daarbij bepaald dat de activiteiten op zijn minst:

- ▶ van gemeentelijke aard zijn, dan wel door een gemeente financieel of bestuurlijk in belangrijke mate worden ondersteund;
- ▶ een uniek, bijzonder of experimenteel karakter dragen;
- ▶ van meer dan lokaal belang zijn.

Eigen projecten

Kunst=Zinnige Representatie De tweejaarlijkse prijsvraag 'Kunst=Zinnige Representatie' werd in het verslagjaar voor de tweede maal gehouden. De prijs is in 1991 ingesteld naar aanleiding van een inventarisatie van gemeentelijke representatiegeschenken, met als doel de gemeenten blijvend te stimuleren om een opdracht te verstrekken aan een (plaatselijke) beeldend kunstenaar voor het maken van een kunstzinnig representatiegeschenk.

Alle gemeenten in Nederland ontvingen een uitnodiging om één of meer representatiegeschenken in te sturen. In totaal werden 33 geschenken ingestuurd die door de jury werden beoordeeld. De jury bestond uit:

de heer mr. S.J. Hartkamp, bestuurslid van het Cultuurfonds, voorzitter

mevrouw A.L.M. de Leede, produktvormgever

mevrouw D. van Rossum, art-director uitgeverij

mevrouw W. Sütö, kunsthistoricus/publicist

de heer A. van IJperen, oud-directeur Stichting Kunst en Bedrijf

de heer P.B. Bouman, secretaris Stichting Cultuurfonds

Van de 33 inzendingen bleven, na een selectie, 7 objecten over die een nadere beoordeling waard waren. De criteria die de jury daarbij hanteerde waren: présence, originaliteit, relevantie met de gemeentelijke identiteit, kunstzinnig peil, concrete uitwerking (materiaalgebruik, doelmatigheid, duurzaamheid) en de verhouding tussen concept en uitwerking, ook economisch.

De jury kwam tot de conclusie dat de gemeente Landgraaf met het boekwerk 'Dichter bij Landgraaf, foto's en gedichten' het meest aan de gestelde criteria voldeed. Het boek bevat 24 foto's van de fotograaf Antony Lieshout en 12 gedichten van verscheidene dichters. De foto's zijn detailopnamen van Landgraaf; de dichters hebben, geïnspireerd door de foto's, bijpassende gedichten geschreven.

Op 25 oktober werd de prijs, een object van de Tilburgse kunstenaar Cees Gubbels, in ontvangst genomen door de heer Th.A.G. Gybels, wethouder Cultuur van de gemeente Landgraaf.

Project Begraafplaatsen Op 3 november 1993 vond in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam het symposium 'Begraven en begraafplaatsen in Nederland' plaats. Dit symposium werd georganiseerd op initiatief van het Cultuurfonds rond het boek 'Landschappen van de dood'. Zowel het boek als het symposium speelt in op de toegenomen belangstelling voor begraven en begraafplaatsen.

De fotograaf Bart Sorgedrager doet visueel verslag van de diversiteit van begraafplaatsen: hij brengt de wisselende opvattingen over de dood, die tot uitdrukking komen in inrichting en locatie van begraafplaatsen, in beeld. De auteur Ruud Spruit stelt symboliek van tekens en teksten als de belangrijkste cultuurverschillen aan de orde en gaat in op het historisch perspectief, de rol van crematie en de sociale aspecten zoals rouwverwerking en herdenken. Het boek werd tijdens het symposium door de voorzitter van de Commissie Begraafplaatsen, de heer drs. F.A.M. Kerckhaert, overhandigd aan de voorzitter van de VNG-commissie Culturele Zaken en wethouder van 's Hertogenbosch, de heer dr. J.C. Dona.

Het symposium bestond uit drie lezingen over de volgende thema's: cultuurhistorische aspecten van begraafplaatsen; gemeentelijk beleid rond begraafplaatsen en beheersaspecten van tuin- en landschapsarchitectuur. De sprekers waren: de heer drs. M.L. Stokroos, hoofd architectuur-historische en stedenbouwkundige zaken gemeentelijk Bureau Monumentenzorg Amsterdam; de heer G. Limpers, beleidsmedewerker gemeente Vorden; de heer L. Harpe, wethouder gemeente Epe en de heer G.J.A. Korte, tot voor kort hoofd gemeentelijke begraafplaatsen in Den Haag, nu plaatsvervangend hoofd dienst Bedrijven.

De belangrijkste boodschap van het symposium was: zorg voor behoud van cultuur-historisch waardevolle elementen op de begraafplaats en zorg ervoor dat het onderhoud van de begraafplaats kostendekkend is.

Elke spreker poneerde een stelling die tijdens de forumdiscussie besproken werd. Daarnaast werd een bezoek gebracht aan de Nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam, waar de heer R. van Tienhoven, intern adviseur Praktijkbureau Beeldende kunst, een inleiding verzorgde ondermeer aan de hand van dia's van begraafplaatsen in Italië. Na een rondleiding over de nieuwe Oosterbegraafplaats werd de dag afgesloten door mevrouw mr. A.M. Bleeker, deelraadwethouder Watergraafsmeer.

Toegewezen subsidies

beeldende kunst

Vloerfrottages Ton Martens Beeldend kunstenaar Ton Martens specialiseert zich in vloerfrottages. Dit zijn afdrucken van een vloer op stukken Japans papier, nadat het papier met zwart vetkrijt is ingewreven. Op de frottage zijn de sporen te zien die de bewoners van een huis hebben achtergelaten: oude verflagen, verbouwingen, naaldhakken en brandplekken. Een van de vloerfrottages, die van de Da Costastraat 123 in Amsterdam, was te zien in het nieuwe gebouw van het ministerie van VROM in Den Haag. Martens wil een aantal negentiende-eeuwse arbeiderswoningen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag 'frotteren' voordat ze ten prooi vallen aan de stadsvernieuwing. De historische musea van de genoemde gemeenten hebben belangstelling getoond voor de expositie van deze vloerfrottages, die in 1996 moet plaatsvinden. Met dit project krijgt het vorig jaar gesloten samenwerkingsverband tussen de drie musea voor het eerst gestalte.

Gekleurde Keuze De gemeenteraad en B. en W. van Rhenen willen gezamenlijk een eigen keuze maken uit het aanbod van hedendaagse beeldende kunst. Onder de titel 'Gekleurde Keuze' zullen zij, begeleid door een deskundige van het Gemeentemuseum Rhenen, een reizende expositie met een catalogus samenstellen. Daartoe brengen ze bezoeken aan ateliers, galleries en musea. De gemeentelijke politici komen ook zelf in beeld: de foto's die een professionele fotograaf van hen maakt, worden in de catalogus opgenomen. Het doel van het project is om het eigen gemeentelijk kunstbeleid te stimuleren en politici 'lijfelijk' met kunst in aanraking te brengen. De gemeente Rhenen wil hiermee een provinciale, zo mogelijk landelijke, voorbeeldfunctie vervullen.

Vlissingen en Vietnam Op drie manieren werd vorig jaar de culturele band tussen Vlissingen en Vietnam versterkt. Gate Foundations, het Tropenmuseum en de Watertoren CHK Vlissingen organiseerden de tentoonstelling Vietnamese hedendaagse kunst, ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van het Medisch Comité Nederland-Vietnam. De tentoonstelling werd op 9 oktober 1993 geopend in het Tropenmuseum te Amsterdam en duurde tot eind december. Negen Vietnamese kunstenaars lieten daar hun werk zien. Drie van hen reisden door naar Vlissingen waar ze de mogelijkheid kregen om in gastateliers te werken samen met Zeeuwse collega's. Het Cultuurfonds heeft een bijdrage verleend in de materiaalkosten van de Vietnamezen. Vanaf 6 november 1993 werd het werk van de Vietnamese en Zeeuwse kunstenaars tentoongesteld in de Watertoren CHK in Vlissingen. Naast het beeldende-kunstproject kreeg het hedendaagse Vietnam aandacht door de fototentoonstelling 'Oog in oog met Vietnam'. Ook werden filmdagen gehouden in

Vlissingen, Middelburg en Goes met als thema 'De Vietnamese cinema: een wapen in de strijd'.

Jan Dijker Op 19 november 1993 zou beeldend kunstenaar Jan Dijker tachtig jaar zijn geworden. Ter gelegenheid daarvan werd de projectgroep Jan Dijker samengesteld, een zelfstandig onderdeel van Stichting de Beeldunie in Tilburg. Jan Dijker was bijna dertig jaar lang docent aan de Academie voor Beeldende Vorming in Tilburg en wordt beschouwd als een belangrijk initiator van de beeldende kunst in Noord-Brabant. Verder is hij bekend om zijn monumentaal werk voor kerken, kantoren en openbare gebouwen. In samenwerking met de gemeente Tilburg heeft de projectgroep een expositie en publikatie samengesteld waarin leven en werk van Jan Dijker in alle facetten aan de orde komen. De doelstelling van de publikatie strekte echter verder. Een aantal artikelen bood inzicht in de ontwikkelingen van de monumentale kunst na 1945. Met deze publikatie werden dan ook niet alleen de verdiensten van Jan Dijker erkend, maar kwamen ook andere kunstenaars aan bod die met hun kunst betrokken waren bij de wederopbouw van Nederland. Het boek 'Jan Dijker, vijftig jaar monumentaal', dat gesteund is door het Cultuurfonds, is op 19 november 1993 aangeboden aan zijn weduwe.

---

bouwkunst

Architectuurgids Den Haag Het Cultuurfonds heeft bijgedragen aan de produktie van een architectuurgids voor Den Haag met bouwwerken van na 1945. Eerder al is op initiatief van de gemeente Den Haag een architectuurgids samengesteld over de periode 1800 - 1940. Er was echter nog geen gids die voor een breed publiek een overzicht geeft van wat op architectonisch gebied na 1945 in Den Haag is gerealiseerd. De gids, waaraan ook de Universiteiten van Twente en Utrecht hebben meegewerkt, bevat een aantal essays over onder andere de wederopbouw en de uitbreidingswijken, de cityvorming in de jaren zestig en het streven naar kleinschaligheid in de jaren zeventig. Daarnaast zijn foto's en plattegronden opgenomen van de vijftig gebouwen die kenmerkend zijn voor het naoorlogse bouwen in Den Haag.

De vijfde gevel De Amsterdamse Raad voor de Monumentenzorg heeft een boekje samengesteld onder de titel 'De vijfde gevel, het dak van Amsterdam'. De Raad is een door de gemeenteraad ingesteld, onafhankelijk adviesorgaan voor de ontwikkeling en uitvoering van het monumentenbeleid in Amsterdam. 'De vijfde gevel' is samengesteld voor politici en beleidmakers, opdrachtgevers, architecten en beoordelingscommissies. Het doel van de uitgave is de ongekeerde wildgroei in dak-op- en uitbouwen zichtbaar te maken en de discussie hierover in vakkringen te stimuleren. Tevens worden aanbevelingen gedaan om 'sluipende' op- en uitbouwen tegen te gaan. Ooit was de vijfde gevel een gelijkwaardig onderdeel van het ontwerp van een gebouw. Bij de bouwaanvraag behoorde een kappenplan, dat ook esthetisch werd beoordeeld. Nu is er bij nieuwbouw en verbouw vaak onvoldoende zorg voor het beeld van de vijfde gevel. Hierdoor ontstaan allerlei uitbouwen op en aan daken zoals dakkapellen, dakterrassen en penthouses, maar ook installatieruimten, schoorstenen en ventilatiekanalen. Van bewust ontwerpen van een silhouet is geen sprake meer, met het gevolg dat er horizonvervuiling optreedt. Dit komt met name tot uitdrukking in de binnenstad van Amsterdam en de negentiende-eeuwse gordel eromheen.

ProbleemPleinenPrijsvraag Een subsidie werd verstrekt voor de catalogus van de ideeënprjjsvraag die is gehouden voor het Stationsplein in Bergen op Zoom en de Nieuwe Markt in Roosendaal. Het aantal inzendingen was ver boven verwachting: 223 ontwerpen voor de beide pleinen kwamen binnen vanuit het hele land, uit Groot-Brittannië, Spanje, België en Duitsland. De Stichting PPP wilde met het uitschrijven van de prijsvraag de discussie over de architectuur in West-Brabant aanzwengelen, zodat het weer 'het gesprek van de dag' wordt. Bovendien zou een aanzet gegeven moeten worden voor de verbetering van pleinen in Nederland. In de fraai uitgevoerde catalogus is een uitgebreide beschrijving opgenomen van de beide prijswinnende ontwerpen en van de juryrapporten. Ook de andere inzendingen zijn, in beknopte vorm, in de catalogus opgenomen.

Ledenwervingsactie Bond Heemschut Bond Heemschut, een vereniging tot bescherming van cultuurmonumenten in Nederland, bekostigt haar beschermingswerk voor het merendeel uit contributiebijdragen, giften en legaten van de leden. De laatste jaren kampt de vereniging echter met een teruggang in het ledenbestand, hoofdzakelijk veroorzaakt door vergrijzing. Dit was voor het bestuur van Bond Heemschut aanleiding om een grootscheepse ledenwervingsactie te beginnen. De actie werd op 11 september 1993, tegelijk met de Open Monumentendag, gestart door middel van brieven, folders en andere vormen van direct mailing. Met de afweging dat Heemschut in vele gemeenten in Nederland actief is heeft het Cultuurfonds besloten de ledenwervingsactie te steunen.

Restauratie pand Boekmanstichting De Boekmanstichting verzamelt sinds 1963 publikaties op het gebied van kunst, cultuur en beleid. De door consequente aankoop ontstane collectie vormt een bron voor wetenschappelijke analyse. Vanaf 1978 is de Boekmanstichting gevestigd in het pand Herengracht 415, dat na vijftien jaar intensief gebruik toe is aan een opknapbeurt. Gezien het architectuurhistorisch belang van de voordrachtzaal is besloten om deze zaal, voor zover mogelijk, in de oorspronkelijke staat van 1891 terug te brengen. Aangezien de Boekmanstichting zich geregeld met gemeentelijk kunstbeleid bezighoudt, resulterend in onderzoeken, spreekbeurten en diverse publikaties, heeft het Cultuurfonds dit initiatief gesteund.

---

theater

(E)motions Johan Veenstra verloor een aantal jaren geleden zijn vrouw. Als amateur-theatermaker heeft hij zijn rouwproces verwerkt in een theaterproductie, onder de titel (E)motions, in samenwerking met een professionele choreografe. Veenstra zelf deed de regie. In de periode van maart tot en met augustus 1993 zijn 24 voorstellingen opgevoerd op 8 locaties in de provincies Zuid-Holland, Utrecht, Overijssel en Noord-Brabant. De voorstellingen werden gegeven door professionele zangers en dansers, afkomstig van de Rotterdamse Dansacademie en Stichting De Boog producties uit Utrecht. Per voorstelling werden zij bijgestaan door grote plaatselijke zangkoren. De voorkeur van regisseur, choreografe en vormgever ging uit naar het spelen op verschillende locaties, bijvoorbeeld in binnensteden, achtertuinen van musea en op vestingwallen. Voorbeelden zijn het openluchttheater Slot Zeist en de bunker 'Het Bomvrije Hospitaal' in Hellevoetsluis.

Cultureel Gekleurd Op 18 april 1993 werd in de schouwburg van Cuijk voor de eerste maal de manifestatie Cultureel Gekleurd gehouden. Deze 'Land van Cuijkse' manifestatie werd opgezet door de stichtingen Samenlevingsopbouw te Cuijk en Welzijnswerk te Boxmeer en sloot aan bij het provinciale festival 'Cultureel Gekleurd'. De manifestatie had als doel autochtonen en allochtonen nader tot elkaar te laten komen en de solidariteit te bevorderen tussen alle bewoners van Cuijk en Boxmeer. Met medewerking van bibliotheken, de schouwburg in Cuijk, cultureel centrum de Weyer te Boxmeer en het Intergemeentelijk Instituut voor Kunstzinnige Vorming, is een 'grenze(n)loos' programma vol toneel, muziek, dans, theater en literatuur samengesteld. Het is de bedoeling dat elke twee jaar een soortgelijke manifestatie zal plaatsvinden, afwisselend in Cuijk en Boxmeer.

C.v.-installatie openluchttheater Hertme Het openluchttheater Hertme is sinds 1981 met behulp van diverse overheden gerestaureerd. Jaarlijks vinden tal van culturele activiteiten in het theater plaats, waarvan het drie dagen durende Afrikafestival in augustus landelijke bekendheid heeft. In het verslagjaar was begonnen met de afronding van de nieuwbouw van een bijbehorende ontmoetingsruimte, toen een storm grote schade aanrichtte aan de overkapping van het openluchttheater. Door deze financiële tegenvaller was er geen geld meer voor de verwarming in de nieuwbouw. Het Cultuurfonds heeft eenmalig een bijdrage verleend zodat de ontmoetingsruimte bij het theater alsnog voltooid kon worden.

Delft Waterdicht In Delft is vorig jaar voor de zesde maal een straattheaterfestival gehouden. Naast straattheater was er in 1993 ook ruimte voor andere kunstuitingen, onder andere poëzie en beeldende kunst. Het Cultuurfonds heeft een bijdrage geleverd aan het onderdeel 'Delft Waterdicht', een poëziefestival dat zich voornamelijk afspeelde op rondvaartboten door de Delftse grachten. Daar lazen dichters, onder wie Herman Pieter de Boer en Diana Ozon, voor uit eigen werk.

Theaterproject voor kinderen Stichting Buurtwerk Noord uit Amsterdam-Noord heeft voor kinderen een theaterproject ontwikkeld rond het bevorderen van de tolerantie tussen verschillende culturen. Aan de hand van een verhaal uit een niet-Westerse cultuur studeerden kinderen een toneelstuk in waarin werd gedanst, geacteerd en gezongen. In theater De Rietwijker werd de voorstelling gegeven voor ouders/verzorgers, klasgenoten en belangstellenden uit de buurt.

Producties PANDORA Muziek- en danstheater PANDORA geeft jonge werkloze dansers, musici, technici en ontwerpers de kans in training te blijven door het volgen van lessen en het geven van voorstellingen. Het publiek bestaat uit zowel volwassenen als jongeren en jeugd. Een van de doelstellingen van PANDORA is de jeugd zo vroeg mogelijk met muziek en dans in aanraking te brengen en zo de interesse voor cultuur op te wekken. Het Cultuurfonds verleende subsidie voor de op jeugd en jongeren gerichte producties.

Wereld Kinderfestival Op 22 en 23 mei 1993 vond het Wereld Kinderfestival 1993 in de Prinsentuin te Leeuwarden plaats. Dit festival werd de voorgaande vijf jaar alleen in Amsterdam gehouden, maar voor dit jaar zochten de organisatoren tevens een locatie buiten de Randstad. Het doel van het festival is kinderen van acht tot veertien jaar op speelse wijze kennis te laten maken met andere culturen door middel van theatervoorstellingen, dans, muziek, tentoonstellingen en tal van andere activiteiten. Traditiegetrouw werd de keuze van het festivalthema ingegeven door de actualiteit. Het thema van 1993 was 'eilanden, te kust en te kleur'. De nadruk lag op de bewoners van de eilanden, hun culturen en leefgewoonten. Daarmee sloot het festival aan op het besluit van de Verenigde Naties om 1993 uit te roepen tot het Jaar van de inheemse

volkeren. Scholen in Amsterdam en Friesland werden benaderd om toneelprojecten in te studeren en uit te voeren op het festival. Gezien het feit dat dit project van meer dan lokaal belang is heeft het Cultuurfonds besloten subsidie te verlenen.

Theaterproject 'Tot over de grens' Het Cultuurfonds heeft op verzoek van het Overijssels Centrum van het Amateurtoneel (OCA) een bijdrage toegezegd voor het theaterproject 'Tot over de grens' voor allochtone jongeren. Deze produktie zal worden gespeeld voor scholen, jongerencentra, buurt- en wijkcentra in verschillende steden in Overijssel. De produktie wordt een 'totaal-theaterproject' waarin muziek, toneelspel, dans en acrobatiek worden geïntegreerd. Ook kunnen jongeren achter de schermen ervaring opdoen met licht, geluid, grime en decor, waarbij zij hun stempel zetten op de inhoud van de produktie vanuit de eigen culturele achtergrond.

Muziektheaterproduktie 'Marthe' De stichting Theaterwerkplaats Limburg 'Het Kruis van Bourgondië' wil in het seizoen 1994/95 de muziektheaterproduktie 'Marthe' uitvoeren, in samenwerking met de Muziekschool Maastricht. Het Kruis van Bourgondië bestaat sinds 1990. Het is een theatervoorziening die tot doel heeft (jonge) theatermakers in het Zuiden van het land, een kans te geven in een professioneel kader theaterproducties te realiseren. De produkties zijn geënt op de Limburgse cultuur. 'Marthe' gaat over de problematiek die ontstond na het sluiten van de mijnen. De sluiting betekende niet alleen een economisch verlies maar had ook ingrijpende gevolgen voor het sociale en culturele leven, zoals werkloosheid, drugsproblematiek en criminaliteit. Het is de bedoeling om een voorstelling te maken met vier zangers, een muziekensemble en een fanfare. De fanfare wordt samengesteld uit studenten van de Muziekschool Maastricht. Gezien de bijzondere samenwerking tussen professionele zangers/musici en amateurmusici heeft het Cultuurfonds een bijdrage toegezegd.

---

muziek

'De Verhuizing' Op 6 juni 1993 vond in de haven van Delfzijl de première plaats van 'De Verhuizing', een samenwerking tussen de Groninger tenorsaxofonist en componist Johan Huizing en de Groninger streektaaldichter Henk Scholte. De première werd gevolgd door concerten in acht gemeenten in Groningen. Het programma was gebaseerd op de volgende uitgangspunten: geïmproviseerde muziek, Groningse poëzie en het Groningse landschap. 'De Verhuizing' ontleende z'n titel aan het feit dat de concerten in de open lucht werden gegeven vanaf een open verhuishuis die tot podium was omgebouwd.

Fanfarepromotieconcerten Het Cultuurfonds heeft een bijdrage toegezegd voor vier in 1994 te geven Fanfarepromotieconcerten. Het initiatief hiertoe gaat uit van de Werkgroep bevordering amateuristische muziekbeoefening Drenthe, die het fanfareorkest wil stimuleren omdat het een typisch 'Hollands' blaasorkest is.

De bezetting voor dit eenmalige project bestaat uit jeugdige muzikanten in de leeftijd tot 24 jaar, die lid zijn van muziekverenigingen in Drenthe. Zij studeren in acht repetities een volwaardig concertprogramma in, waarna zij in mei in vier Drentse

gemeenten concerten geven. Er is bewust gekozen voor het aanwezige amateuristische talent in Drenthe, zodat naast het speelplezier gewerkt kan worden aan de scholing van de individuele orkestleden.

Concertreis naar Zwitserland Het symfonie-orkest van de Muziekschool Eindhoven kreeg een uitnodiging om in Zwitserland enkele concerten te komen geven, nadat het in 1992 tijdens de landelijke slotmanifestatie de derde Cultuurfondsprijs had gewonnen. Het bestuur van het Cultuurfonds besloot om een bescheiden bijdrage te verlenen aan de concertreis van het orkest naar de muziekschool Schwyz in Zwitserland. Dit gebeurde bij wijze van internationale afronding van het ontmoetingsproject muziekscholen, dat van 1974 tot 1992 door het Cultuurfonds is georganiseerd.

Compact disc Fryske literatuer Friese popbands en artiesten konden meedoen aan een prijsvraag waarin zij een letterlijke tekst van een Friese schrijver of een bewerking van Fries proza/poëzie op muziek moesten zetten. Van de winnaars, die werden geselecteerd door een jury van gerenommeerde literatuur-, media- en popdeskundigen, is een c.d. uitgebracht. Deze c.d. van de Stichting Friesland Pop, is bedoeld om Friese bands en artiesten meer in contact te laten komen met wat er op cultureel gebied in Friesland gebeurt. Tevens dient de c.d. om een onderlinge stimulans teweeg te brengen tussen de popmuziek en de literatuur.

Wereldmuziekmanifestatie 1994 Op verzoek van het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV), dat overigens sinds 1994 onder de naam 'Nederlands Instituut voor Kunsteducatie' door het leven gaat, heeft het Cultuurfonds een bijdrage beschikbaar gesteld voor de Wereldmuziekmanifestatie 1994 in het Tropeninstituut te Amsterdam. In 1992 werd in het kader van het ontmoetingsproject muziekscholen de eerste Wereldmuziekmanifestatie gehouden, waaraan zes ensembles uit zeer uiteenlopende cultuurgebieden deelnamen. Het idee is nu ontstaan om van deze manifestatie een traditie te maken. Verscheidene muziekscholen in Nederland hebben afdelingen wereldmuziek, die het begrip multiculturele samenleving concrete invulling geven. De Wereldmuziekmanifestatie biedt de mogelijkheid tot ontmoeting van leerlingen en docenten, waarbij het wereldmuziekonderwijs op een professioneel podium onder de aandacht wordt gebracht.

Prinses Christina Concours In het jaarverslag 1992 werd reeds gemeld dat het Cultuurfonds in 1993 landelijk co-sponsor was van het Prinses Christina Concours. In navolging hiervan heeft het Cultuurfonds besloten om in 1994 op te treden als een van de landelijke hoofdsponsors voor de 25ste editie van het concours. De belangrijkste doelstelling van de stichting Prinses Christina Concours is de promotie van klassieke muziek bij leerlingen van het algemeen voortgezet onderwijs in Nederland. De stichting tracht haar doelstelling onder andere te realiseren door het organiseren van het concours. Dit bestaat uit vier regiofinales in Den Haag, Den Bosch, Groningen en Enschede en twee landelijke finales in Den Haag. Met het concours moet bereikt worden dat leerlingen in het voortgezet onderwijs zich meer toeleggen op een klassieke-muziekstudie en/of praktische muziekbeoefening en dat er een positieve beeldvorming onder de scholieren van de klassieke muziek ontstaat. Bovendien moet door middel van het wedstrijdelement, klassieke muziek minder elitair worden en toegankelijker. De bedoeling is dat er een toekomstig concertpubliek wordt gekweekt. Ook wordt via het concours de kloof tussen amateur- en beroepsmusici kleiner.

---

literatuur

'De Vervoering' In de weekeinden van juni 1993 vond, op initiatief van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf Utrecht, in en rond de stadsbussen van Utrecht het Festival 'De Vervoering' plaats. Het programma bestond uit avondritten met schrijvers, voordrachten van dichters in volle stadsbussen, literatuurcitaten op stadsbussen en bushaltes, kindervoorstellingen, een literaire tocht per paardetram en onzichtbaar theater in de bus. Het unieke van dit project was dat theater en literatuur op een ongebruikelijke wijze werden gepresenteerd aan publiek dat eigenlijk niet op zoek was naar het werk van acteurs, dichters en schrijvers.

Dichter aan huis Het poëzieweekend 'Dichter aan huis' in Den Haag werd vorig jaar voor de tweede maal gehouden, op 25 en 26 september. In de huizen van ruim vijftig Hagenaars lazen zeven maal per dag Nederlandse en Belgische dichters voor uit eigen werk. De Hofvijver had een centrale plaats in 'Dichter aan huis 1993'. In tien bijzondere gebouwen rond de Hofvijver waren ruimten open voor dichters en publiek, zoals de Gouden Zaal van het Mauritshuis, het Haags Historisch Museum, het paleis Lange Voorhout en de bibliotheek in het Tweede-Kamergebouw. Daarnaast heeft de stichting Dichter aan huis 'Stemmen rond de Hofvijver' uitgegeven, waarin zes auteurs iets schrijven over de Hofvijver. Het Cultuurfonds was hoofdsponsor van het project.

Dichter bij Landgraaf De gemeente Landgraaf hield op 23 april 1994 een 'Dag van de poëzie' onder de titel 'Dichter bij Landgraaf'. Een groot aantal Nederlandse en Vlaamse dichters droeg op verschillende locaties in de gemeente eigen poëzie voor. Tevens vond op elke locatie een muzikale entr'act plaats. Van alle deelnemende dichters zal in een gelegenhedsuitgave een gedicht verschijnen.

---

film

Jeugd en Erfgoed Op 19 november 1993 werd in Wijk bij Duurstede de videofilm 'Jeugd en Erfgoed' vertoond. Hiermee werd een jeugdeducatieproject afgesloten van de Stichting Nationale Contactcommissie Monumentenbescherming en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Het project is een jaar lang ingepast in het basisonderwijs en had tot doel de jeugd van circa zeven tot dertien jaar te betrekken bij de geschiedenis van hun omgeving. Dertien basisscholen en de mavo in Wijk bij Duurstede werkten eraan mee. De ervaring die in Wijk bij Duurstede is opgedaan, wordt in de toekomst gebruikt voor vergelijkbare projecten in andere gemeenten, ondersteund door schriftelijk materiaal en de al genoemde film. Het Cultuurfonds heeft, gelet op de voorbeeldfunctie van het project, een bijdrage verleend voor de videofilm.

Documentaire over Mari Andriessen

Het Cultuurfonds heeft een productiebijdrage toegezegd voor een documentaire film over het herdenken van de Tweede Wereldoorlog in Nederland, toegeschreven op de oorlogsmonumenten van de Nederlandse beeldhouwer Mari Andriessen. Mari Andriessen kreeg na de oorlog negen opdrachten voor een verzetsmonument, waarvan 'de Dokwerker' in Amsterdam zijn bekendste is. De monumenten bevinden zich in negen Nederlandse gemeenten, die ieder in deze documentaire zullen voorkomen.

Andriessen kon vooral in de eerste tien jaar na de oorlog als beeldhouwer tegemoet komen aan de emotionele nood en het verdriet van de nabestaanden. Het scenario laat de volgorde van de opdrachten bestaan zodat een inzicht wordt geleverd in de ontwikkeling van het werk en de persoonlijkheid van de kunstenaar.

De te verfilmen oorlogsdocumenten bevinden zich respectievelijk in Heemstede, Haarlem, Enschede, Putten, Naaldwijk, Rotterdam, Nijmegen, Scheveningen en Amsterdam.

---

expositie

Tentoonstelling Vrouwenkiesrecht

De Stichting Amazone heeft, in samenwerking met de Vereniging voor Vrouwenbelangen en het ministerie van Binnenlandse Zaken, een tentoonstelling samengesteld over de achtergronden van het vrouwenkiesrecht. Daarin komt ook de historie van de Vereniging voor Vrouwenbelangen aan bod, die dit verkiezingsjaar 75 jaar bestaat.

De tentoonstelling is op 8 februari 1994 geopend in Den Haag en zal - onder voorbehoud - ook te zien zijn in het Gemeentemuseum te Arnhem, Het Markiezenhof te Bergen op Zoom, het Provinciehuis te Zwolle en het Provinciehuis te Maastricht.

---

scripties

Scriptieprijs bestuurskunde

Zoals in het jaarverslag 1992 stond vermeld is het project premietoekenning werkstukken beëindigd. Het Cultuurfonds heeft vooruitlopend op een nadere invulling van het statutaire aandachtsgebied 'wetenschap', voornamelijk besloten om met ingang van 1993 de prijzen voor doctoraalscripties bestuurskunde te sponsoren. De gehonoreerde scripties worden in artikelvorm uitgegeven in het Tijdschrift Bestuurskunde.

Op 19 maart 1993 heeft prof. dr. J.W. van der Dussen namens het Cultuurfonds en de Vereniging voor Bestuurskunde de VB-scriptieprijs uitgereikt op de Landelijke Bestuurskundedag in Leiden.

De eerste prijs werd toegekend aan de scriptie met de titel 'Van keurslijf tot fuik: een beschouwing over verstrikking in politiek-bestuurlijke besluitvorming', van de heer M.H.P. Otten. De auteur analyseert de 'Stopera-affaire': hoe politieke besluitvorming leidt tot forse overschrijdingen van de begroting.

De tweede prijs werd toegekend aan 'Woninginbraak in Hengelo, criminaliteitsbeeldanalyse van het delict woninginbraak in de gemeente Hengelo', van mevrouw E.S. Steenberg. De processen-verbaal van de gemeentepolitie Hengelo werden gehergroepeerd en geanalyseerd met behulp van theorieën uit de

criminologie. Mevrouw Steenberg studeert verder aan de Politieacademie in Apeldoorn.

Het Cultuurfonds fourneert de VB-prijs voor de jaren 1993, 1994 en 1995.

Stedenband met Warschau Bart van Campen, student bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, deed tijdens zijn stage onderzoek naar de manier waarop gemeentelijke instanties en het particulier initiatief samenwerken in de stedenband tussen Den Haag en Warschau. De voornaamste doelstellingen van de stedenband zijn het leveren van hulp/ondersteuning aan de opbouw van de lokale overheid en gemeenschap in Warschau, stimulering van de lokale democratie en het betrekken van burgers van beide steden bij ontwikkelingen in Europa. Het Cultuurfonds droeg bij aan de scriptie van Van Campen, die stage liep bij de Stichting Stedenband Den Haag-Warszawa en de gemeente Den Haag.

Ten slotte

In het verslagjaar werden ruim zeshonderd verzoeken om financiële steun voorgelegd die niet gehonoreerd konden worden omdat de activiteiten geen of onvoldoende relatie hadden met de gemeentelijke culturele sfeer in algemene zin. Daarbij verdient het aanbeveling dat de toegepaste criteria ten gevolge van het beperkte budget noodzakelijkerwijs erg strak worden gehouden.

Het komt ook voor dat financiële bijdragen in het vooruitzicht worden gesteld voor projecten die niet gerealiseerd blijken te kunnen worden omdat bijvoorbeeld het benodigde budget niet bijeen kan worden gebracht.

De volgende projecten zijn gehonoreerd maar konden vooralsnog niet worden uitgevoerd:

Een etnisch programma (forumwerk, publikaties, tentoonstellingen en manifestaties) in het kader van het bevorderen en het verbreiden van culturele, sociale, historische en religieuze waarden, te organiseren door de stichting 'Beth Ha-Knesseth' te Delfzijl;

Een project onder de titel 'iedereen is anders' met als uitgangspunt 'tolerantie', in het kader van intercultureel onderwijs door elf basisscholen in Drunen en Elshout. Ingediend door het Directie-Overleg Drunen/Elshout in samenwerking met Amnesty International.

Een door het Verzetsmuseum te Amsterdam op te zetten landelijk educatief project over de Tweede Wereldoorlog voor docenten en cursisten in de basiseducatie, bestaande uit een handboek, een video- en cassetteband, een achtergrondbrochure en een bezoek aan het Verzetsmuseum. Verzoek van het Verzetsmuseum te Amsterdam.

Een op initiatief van Derde Wereldplatform Haarlem in te richten beeldende-kunst-tentoonstelling 'De spiegel en het misverstand, nut en onnut van de (mis)interpretatie', in het kader van het door de Verenigde Naties uitgeroepen Jaar van de inheemse volken.

Erkentelijkheid wordt betuigd aan de Raad van Bestuur van de nv Bank Nederlandse Gemeenten, die het Cultuurfonds financieel heeft gesteund en faciliteiten beschikbaar heeft gesteld ten behoeve van het secretariaat.

Het bestuur is veel dank verschuldigd aan degenen die desgevraagd bereid zijn met hun deskundigheid het werk van het fonds te ondersteunen, door zitting te nemen in werkgroepen en commissies of daaraan te adviseren.

Commissies en werkgroepen van het Cultuurfonds

Wergroep gemeentelijk beeldende-kunstbeleid	mr. S.J. Hartkamp	voorzitter, bestuurslid Stichting Cultuurfonds
	drs. A.G.J. Entius	organisatie-adviseur
	Mevr. Y.G.J.M. Joris	directeur van het Kruithuis/Museum voor hedendaagse kunst Den Bosch
	drs. J.R.M. Magdelijns	hoofd afdeling monumentenzorg gemeente Deventer
	J. Ritsema	burgemeester van Bergen (NH)
	A. van der Werff	voormalig directeur Culturele Raad Zuid-Holland
	P.B. Bouman	secretaris

Vanuit de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten zijn de docenten E. Alexander en P.J. Pennings afwisselend betrokken bij de diverse projecten van de werkgroep.

Commissie boek Begraafplaatsen in Nederland	drs. F.A.M. Kerckhaert	voorzitter, bestuurslid Stichting Cultuurfonds
	drs. B.L.M. Janssen	hoofd Uitgeverij Vereniging van Nederlandse Gemeenten
	B. Sorgedrager	fotograaf
	R.J. Spruit	directeur Westfries Museum, auteur
	drs. M.L. Stokroos	hoofd architectuur-historische en stedenbouwkundige zaken gemeentelijk bureau Monumentenzorg Amsterdam
	M. Wagner	vormgever
	J. van der Woude	voormalig beleidsmedewerker Vereniging van Nederlandse Gemeenten
	P.B. Bouman	secretaris

Balans per 31 december 1993

31.12.1993

31.12.1992

Activa		31.12.1993	31.12.1992
	nv Bank Nederlandse Gemeenten:		
	Depositor rekening	400.000	400.000
	Rekening-courant	45.256	99.834
		445.256	499.834
	Te vorderen interest	1.518	3.688
	Debiteuren	899	–
		447.673	503.522

Rekening van baten en lasten over 1993

1993

1992

Baten		1993	1992
	Bijdrage nv Bank		
	Nederlandse Gemeenten	450.000	450.000
	Interest depositorekening	28.047	39.493
	Interest rekening-courant	2.571	3.081
	Vrijgevallen voorziening projecten	15.175	16.599
	Opbrengst verkoop boeken	7.659	4.649
	Nadelig saldo	–	83.466
		503.452	597.288

Toelichting**Algemeen**

Waarderingsgrondslagen.

De activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

De vorderingen en schulden zijn vermeld in Nederlandse guldens.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Balans

nv Bank Nederlandse Gemeenten

Depositor rekening f. 400.000

Betreft de volgende deposito's:

Hoofdsom:	Looptijd:	%:
300.000	15-12-93 / 17-01-94	5,67
100.000	29-12-93 / 31-01-94	5,7

Vermogen f 73.087

De mutatie in het vermogen is als volgt:

Vermogen per 1 januari 1993	50.219
Bij: voordelig saldo over 1993	22.868

73.087

Het stichtingskapitaal bedroeg f 50.000.

Voorziening projecten f 372.412.

		31.12.1993	31.12.1992
Passiva	Vermogen	73.087	50.219
	Voorziening projecten	372.412	447.190
	Crediteuren	2.174	6.113
		447.673	503.522

		1993	1992
Lasten	Dotatie voorziening projecten	392.010	515.522
	Algemene kosten	88.574	81.766
	Voordelig saldo	22.868	-
		503.452	597.288

Rekening van baten en lasten

Bijdrage nv Bank Nederlandse Gemeenten f 450.000
 De bijdrage is evenals in 1992 vastgesteld op f 450.000
 Vrijval en dotatie voorziening projecten: zie pagina 18-19

Algemene kosten f 88.574

De specificatie is als volgt:

	1993	1992*
Bestuurs- en secretariaatskosten	37.327	30.760
Porti	8.952	20.808
Kosten jaarverslag	42.295	30.198
	88.574	81.766

* De bedragen zijn om reden van vergelijkbaarheid aangepast.

Projecten

Projectnaam

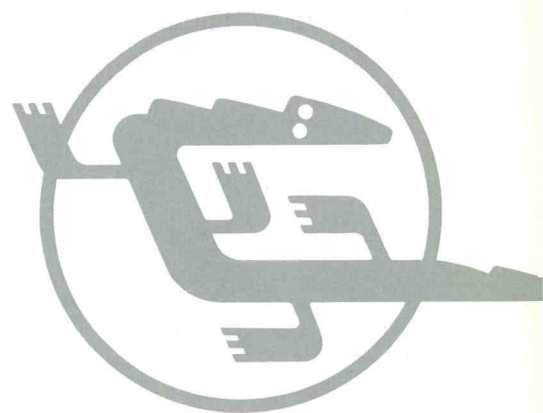

	Premietoekenning werkstukken Stimuleren gemeentelijk beeldende-kunstbeleid Project Begraafplaatsen
Incidentele steunverleningen:	
In 1986 reeds bekende projecten:	Historische vestingwerken Noord-Brabant Historische vestingwerken Limburg
In 1987 reeds bekende projecten:	Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis
In 1990 reeds bekende projecten:	Publikatie beeldende-kunstbeleid Leeuwarden
In 1991 reeds bekende projecten:	Pilot-serie straatmeubilair Kunst & Kids Surinametentoonstelling in Museon Verbinding Kunstzinnige Vorming/Amateuristische Kunstbeoefening/Professionele Kunsten
In 1992 reeds bekende projecten:	Prinses Christina Concours 1993 Tentoonstelling kunstenaarsboeken Leerstoel Vrijwilligerswerk 'Trafo-project' Limburgs Straattheater Festival Manifestatie 'De Arnhemse School' 'Sound and Vision' Biënnale 1993 te Maastricht Openluchttheaterproject Rheden Baksteenarchitectuur in Noord-Brabant Bevroren koper Westlands streek- en tuinbouwmuseum Overzichtstentoonstelling Gerrit Rietveld Videofilm muziek Beeldenatlas van Nederland Twaalf stadsgezichten HACO-project Boek over oud-wethouder S. Rodrigues de Miranda Jeugdtheaterfestival Collectie Voerman 'Twentse bestuurskundigen in Hongarije' Kunsthuis 13 te Velp Kleine Beelden, Grote Dromen
Nieuwe projecten:	Vloerfrottages Ton Martens Gekleurde Keuze Vlissingen en Vietnam Jan Dijker Architectuurgids Den Haag De vijfde gevel ProbleemPleinenPrijsvraag Ledenwervingsactie Bond Heemschut Restauratie pand Boekmanstichting (E)motions Cultureel Gekleurd C.v.- installatie openluchttheater Hertme Delft Waterdicht Theaterproject voor kinderen Producties PANDORA Wereld Kinderfestival Theaterproject 'Tot over de grens' Muziektheaterproductie 'Marthe' 'De Verhuizing' Fanfarepromotieconcerten Concertreis naar Zwitserland Compact disc Fryske literatuer Wereldmuziekmanifestatie 1994 Prinses Christina Concours 'De Vervoering' Dichter aan huis Dichter bij Landgraaf Jeugd en Erfgoed Documentaire over Mari Andriessen Tentoonstelling Vrouwenkiesrecht Scriptieprijs bestuurskunde Stedenband met Warschau

---

Voorziening 01.01.1993	Uitgaven 1993	Voorziening Dotatie	Voorziening Vrijval	Voorziening 31.12.1993
1.500	1.500	-	-	-
457	22.555	25.000	-	2.902
79.203	18.835	-	-	60.368
2.500	-	-	-	2.500
2.500	-	-	-	2.500
7.425	2.938	7.300	-	11.787
7.500	-	-	-	7.500
15.175	-	-	15.175	-
2.500	-	-	-	2.500
50.000	50.000	-	-	-
13.500	13.500	-	-	-
25.000	25.000	-	-	-
5.000	5.000	-	-	-
5.000	5.000	-	-	-
20.000	-	-	-	20.000
25.000	25.000	-	-	-
30.000	-	-	-	30.000
18.000	15.000	-	-	3.000
10.000	10.000	-	-	-
5.500	5.500	-	-	-
5.000	5.000	-	-	-
8.000	-	-	-	8.000
10.000	10.000	-	-	-
430	-	-	-	430
8.500	8.500	-	-	-
10.000	10.000	-	-	-
5.000	5.000	-	-	-
7.500	7.500	-	-	-
10.000	10.000	-	-	-
10.000	10.000	-	-	-
25.000	-	-	-	25.000
10.000	10.000	-	-	-
10.000	10.000	-	-	-
2.000	2.000	-	-	-
-	5.000	5.000	-	-
-	-	7.500	-	7.500
-	6.000	6.000	-	-
-	5.000	5.000	-	-
-	15.000	15.000	-	-
-	-	5.000	-	5.000
-	-	15.000	-	15.000
-	15.000	15.000	-	-
-	10.000	10.000	-	-
-	5.000	5.000	-	-
-	3.000	3.000	-	-
-	10.000	10.000	-	-
-	7.760	7.760	-	-
-	-	1.000	-	1.000
-	10.000	10.000	-	-
-	5.000	5.000	-	-
-	-	5.000	-	5.000
-	-	10.000	-	10.000
-	3.500	3.500	-	-
-	-	3.500	-	3.500
-	1.000	1.000	-	-
-	1.875	4.500	-	2.625
-	-	12.550	-	12.550
-	-	100.000	-	100.000
-	7.550	7.550	-	-
-	34.750	34.750	-	-
-	-	3.750	-	3.750
-	10.000	10.000	-	-
-	-	25.000	-	25.000
-	-	5.000	-	5.000
-	7.500	7.500	-	-
-	850	850	-	-
		dotatie 392.010	vrijval 15.175	
447.190	451.613	376.835		372.412

Overzicht bijlagen jaarverslag

Van 1977 tot en met 1992 zijn in de verslagen van de Stichting Cultuurfonds bijlagen opgenomen, waarin onderwerpen worden behandeld die van algemeen gemeentelijk cultureel belang mogen worden geacht.

- ▶ Kunstuitleen waarheen?, drs. J. Walter, 1977.
- ▶ Het muziekonderwijs in Nederland, dr. J. Daniskas en A.J.M. Smeets, 1978.
- ▶ Kunstzinnige vorming in Nederland, drs. C.J. Post, 1980.
- ▶ Het veel geroemde en vaak verguisde orkestbestel, mr. P. van den Bos, 1981.
- ▶ Het Gemeentekrediet van België en zijn cultuurbeleid, Camille Swinnen, 1982.
- ▶ Ruilen van BKR-werken tussen gemeenten, drs. J.M.J.G. Zootjens, 1983.
- ▶ Musea, de traditie van de vernieuwing, drs. P.J.A. van Mensch, 1984.
- ▶ De gemeente en de beeldende kunst, C.J. de Ronde, 1986.
- ▶ Gemeenten en archeologie, J.G.M. Kistemaker, 1987.
- ▶ Kunst=zinnige representatie, G.J.A. Mennen en M.M. Sijnesael, 1988 (separaat verkrijgbaar).
- ▶ Buurtproject Hoorn-Noord. Sociale vernieuwing avant la lettre, C.J. Fock en H. Verschoor, 1989.
- ▶ Openbare ruimte in wurggreep van commercie, Rainer Bullhorst, 1990.
- ▶ Verkopen van kunst door musea, Bert Jansen, 1991.
- ▶ Openluchttheaters in Nederland, Angelique Sterkman, 1992.

Publikaties

Te bestellen bij het secretariaat

- ▶ Ware vriendschap is wederzijds, onderzoek naar het functioneren van vriendenkringen van musea in Nederland, H. Brugman en M. Vernoy, 1989.
- ▶ Een generaal teken Nederland, biografie en catalogus van het Nederlandse werk van Otto Howen (1774-1848), 1991.
- ▶ Videofilm Kunst=zinnige Representatie en bijbehorende folder.

Van de publikaties die in de periode 1970-1986 door de Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten uitgegeven werden, is op aanvraag een overzicht verkrijgbaar bij het secretariaat.

Te bestellen bij de uitgeverij van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Nassaulaan 12, 2514 JS Den Haag

- ▶ Plaatselijke bestuurlijke ontwikkelingen 1600-1980, een historisch bestuurskundig onderzoek in vier Noordhollandse gemeenten, J.C. Raadschelders, 1990.
- ▶ Het staat op straat, straatmeubilair in Nederland, eindredactie A. Verver, 1990. Over dit onderwerp is tevens een videofilm uitgebracht getiteld: 'Slechts op bezoek; een beeldverhaal over steden en straatmeubilair'.
- ▶ Landschappen van de dood, fotografie Bart Sorgedragers/tekst Ruud Spruit, 1993.

De Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten heeft ter bevordering van studies van algemeen belang voor het gemeentewezen sinds 1977 jaarlijks de gelegenheid opengesteld tot het verkrijgen van premies voor wetenschappelijke werkstukken, welke het resultaat zijn van deze studies. In deze scriptiereeks verschenen:

Te bestellen bij de uitgeverij van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Nassaulaan 12, 2514 JS Den Haag

- ▶ Recallrecht in het licht van de representatie, A.C.P. van den Broek, 1978.
- ▶ Enige privaatrechtelijke aspecten van de gemeentelijke onroerend-goedbelasting, J.P. Kruiemel, 1978.
- ▶ De inrichting van de gemeentebegroting, G.J. Bakker, 1979.
- ▶ Complementair bestuur en planning, F.M.J. Hendrickx, 1979.
- ▶ Woningdifferentiatie en stadsvernieuwing in Amsterdam, H.Q. Meijer, 1979.
- ▶ Besluitvormingsprocedures bij de stadsvernieuwing, F.A.M. van der Ham, 1979.
- ▶ Wonen tussen wal en schip, H. van der Logt-Ebberink, 1980.
- ▶ Onroerend-goedbelastingen, W.M. Bots en A.G.P.M. Maas, 1981.
- ▶ Deeltijdarbeid; een probleem voor de organisatie?, L.J. van der Have, R.A. van Mill en G.K.W.F. de Vaynes van Brakell Buys, 1981.
- ▶ Schadevergoeding ter zake van een beschikking, W.J.A. Vellekoop, 1981.
- ▶ Iedereen kan met stenen gooien, G.J. de Vries, 1982.
- ▶ Specifieke uitkeringen en de financiële zelfstandigheid van de gemeenten, J.L.M. van Wesemael, 1982.
- ▶ Het karakter van openbaarheid, F. Suurmond, 1983.
- ▶ Het bestemmingsplan en de zones van de Wet geluidhinder, A.B. Dalmijn, 1983.
- ▶ Flexibiliteit van uitgaven en de gemeentelijke bezuinigingsstrategieën, G. Willering, 1984.
- ▶ Onderzoek in het gemeentelijk spanningsveld, A.J. Ham, 1984.

- ▮ De provinciale aanwijzing, N. Rigter, 1984.
- ▮ Globaal bestemmingsplan en objectieve begrenzing, J.J. Driessen, 1985.
- ▮ Machine of machinatie? De reorganisatie van het binnenlands bestuur, 1969-1983, P.W. Tops, 1985.
- ▮ De gemeentelijke grondexploitatie, J.H.A.A. Prins, 1985.
- ▮ De gemeentelijke autonomie: woorden maar geen daden? S. Poels, 1986.
- ▮ Gemeentegrenzen in Nederland, een verkenning met aanbevelingen voor beleid, F.T.H. Stein, 1986.
- ▮ Driehoeksoverleg, noodzakelijk forum voor een evenwichtig politiebeleid, H.F.M. Bouwmeister, 1986.
- ▮ De Wet gemeenschappelijke regelingen: een oplossing voor de regionale problematiek?, K.I. van der Top, 1986.
- ▮ Gemeentelijke woningbedrijven: opheffen of handhaven — een politieke keuze, P.J. Nagel, 1986.
- ▮ Gemeentelijke eigen inkomsten en herindeling, A.G.H.J. de Jong, 1987.
- ▮ Kan een gemeente failliet worden verklaard? I.P. de Groot, 1987.
- ▮ De leefmilieuverordening, B.A.P.M. Achterbergh, 1987.
- ▮ De gemeentesecretaris: zijn benoeming en positie in politiek perspectief, G.C. Weststeijn, 1988.
- ▮ Administratief beroep en administratieve rechtspraak in de Wet op het basisonderwijs, W.M.B. Elferink, 1988.
- ▮ Normering van nutsbedrijfswinst; winstpunt?, J.A.M. Baake, 1988.
- ▮ Financieringsgedrag lagere overheid: falen van regulering, Th. Lieveerse en B. Steiner, 1988.
- ▮ Kostenverschillen bij waterleidingbedrijven. Een toepassing van de Property rightsbenadering bij de verklaring van kostenverschillen bij Nederlandse waterleidingbedrijven, J.H. Lindenbergh, 1989.
- ▮ Het preventief en positief toezicht op het gemeentebestuur, G. Annink, 1989.
- ▮ Schilderswijk: voorstel voor een bedrijfsvriendelijke aanpak in de stadsvernieuwing, H.W. de Wolff, 1989.
- ▮ Verwaarlozing. Een kwalitatief onderzoek naar de afhandeling, V. Kennis, Th.M.H. van der Velden en F.C.P.P. Spierings, 1989.
- ▮ Omgaan met planschadeverzoeken, P.L.J. Verhoef, 1990.
- ▮ Flexibele arbeidsrelaties bij gemeenten, A.A. van Aalten, 1990.
- ▮ De centrumfunctie van gemeenten, C. Liberton, 1990.
- ▮ Het lange-termijn financieringsgedrag van gemeenten, A.D. Kraak, 1990.
- ▮ Het spontane schorsings- en het spontane vernietigingsrecht van de Kroon krachtens de provincie- en gemeentewet, A.M.J. van Wijck, 1991.
- ▮ Procesrechtelijke kritiek op het nieuwe verhaalsrecht in de ABW, P.N. van Schaik, 1991.
- ▮ De brandweer: hoe sneller, hoe duurder? Een onderzoek naar het verband tussen opkomsttijden en kosten per inwoner van de gemeentelijke brandweer, J. Koornstra, 1992.
- ▮ Geld speelt een rol. De effecten van het Bijdragenbesluit op milieuhandhaving, mevrouw A.W. Onneweer, 1992.

De volgende uitgaven werden door de Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten financieel ondersteund.

Van de publikaties die in de periode 1970-1985 financieel werden ondersteund is op aanvraag een overzicht verkrijgbaar bij het secretariaat.

- ▮ Parkideeën en parkplannen, 1986. Uitgave Nederlandse vereniging voor tuinarchitectuur BNT.
- ▮ Sloop of hergebruik, 1986. Uitgave Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOVK).
- ▮ De stad als museum, 1986. Gezamenlijke uitgave van de Stichting JA Vormgevers te Tilburg en de Stichting Wonen te Amsterdam.
- ▮ Schutters in Holland, kracht en zenuwen van de stad, 1987. Uitgave Frans Halsmuseum Haarlem.
- ▮ De patriotten en de financiën van de Bataafse Republiek; Hollands krediet en de smalle marges voor een nieuw beleid (1795-1801), 1988. Uitgave Stichting Hollandse Historische Reeks.
- ▮ Waar legwerk hangt, 1988. Uitgave Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- ▮ St. Nicolaas in de Nederlanden, 1988. Uitgave Museum van Gerwen-Lemmens, Valkenswaard.
- ▮ Strafrecht en criminaliteit, 1988.
- ▮ Materiële cultuur: huisraad, kleding en bedrijfsgereedschap, 1988.
- ▮ Historische geografie: landschap en nederzetting, 1989.
- ▮ Stads geschiedenis, 1989.
- ▮ Historische demografie: bevolkings- en gezinsgeschiedenis, 1991.
- ▮ Onderwijs geschiedenis, 1991.
- ▮ Lokale bestuurs geschiedenis, 1992
- ▮ Vrouwengeschiedenis, 1992
- ▮ Dorps geschiedenis: bewoning en bewoners, 1992
- ▮ Fiscale bronnen: structuur en onderzoeksmogelijkheden, 1993

- ▶ Eliteonderzoek: rijkdom, macht en status in het verleden, 1993
- ▶ Sociale Zorg, 1994
Deze uitgaven zijn als delen 1 t/m 12 verschenen in de reeks Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis. Uitgave De Walburg Pers Zutphen.
- ▶ Spiegel der Zeilvaart, 13e jaargang, nr. 6, augustus 1989. Uitgave Stichting Spiegel der Zeilvaart.
- ▶ Pleinen van Nederland, Ben de Vries, 1990. Uitgave Stichting Matrijs Utrecht.
- ▶ Doe maar Dicht maar, 1990. Gedichten van middelbare scholieren. Uitgave Stichting Uitgeverij Xeno Groningen.
- ▶ Natuurlijker groenbeheer in Nederlandse gemeenten, 1991. Uitgave VNG.
- ▶ Marius van Beek, Beelden, 1991. Uitgeverij Van Spijk b.v., Venlo.
- ▶ Monument van de Maand: Romaans bouwen in Friesland; Friese stinzen en staten; Gotisch bouwen in Friesland; Jonge bouwkunst in Friesland; Beschermd dorpsgezichten in Friesland; Renaissance in Friesland; Rococo in Friesland; Neo-gotische kerken in Friesland. Deze uitgaven zijn in 1991 verschenen in de Monument van de Maand-reeks en uitgegeven door de gelijknamige Stichting te Leeuwarden.
- ▶ Kamp Westerbork, inrichtingsplan kampterrein, 1990. Uitgave Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Hooghalen.
- ▶ Op Water Gebouwd, 1991. Uitgave Culturele Raad Goes.
- ▶ Rapport Evaluatie-onderzoek beeldende kunst in tien Zuidhollandse gemeenten, 1991. Uitgave Culturele Raad Zuid-Holland.
- ▶ Doe maar Dicht maar, 1991/1992. Gedichten van middelbare scholieren. Uitgave Stichting Uitgeverij Xeno Groningen.
- ▶ Gerrit Th. Rietveld, het volledige werk 1888-1964, Marijke Küper en Ida van Zijl. Uitgave Centraal museum Utrecht, 1992.
- ▶ Monne de Miranda, een biografie, dr. G.W.B. Borrie. Uitgave sdu Uitgeverij Koninginnegracht, 1992.
- ▶ Brabant bouwt in Baksteen, na-oorlogse architectuur in Noord-Brabant. Uitgave van Het Noordbrabants Genootschap 's-Hertogenbosch, 1993.
- ▶ Twaalf stadsgezichten, uitgesproken visies op kunst in Hellevoetsluis, fotografie Bert Nienhuis, tekst Taco Meeuwse. Uitgave gemeente Hellevoetsluis, 1993.
- ▶ Bouwen & Bewaren: S.J. Bouma, architect (1899-1959). Uitgave i.s.m. het instituut voor Kunst-, Architectuurgeschiedenis en Archeologie van de Rijksuniversiteit Groningen als publikatie bij de gelijknamige tentoonstelling in het Centrum voor Architectuur en Stedebouw te Groningen, 1992.
- ▶ Beeldengids Nederland, Tineke Reijnders e.a. Uitgeverij 010 Rotterdam, 1994.
- ▶ Videofilm muziek, over het samenspelproject. Uitgave Landelijke Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV), 1992.
- ▶ De vijfde gevel, de aantasting van het stedelijk daklandschap. Uitgave van de Amsterdamse Raad voor de Monumentenzorg i.s.m. de stichting Uitgeverij De Oude Stad, 1994.
- ▶ Jan Dijker, vijftig jaar monumentaal, Maarten Beks e.a. Kempen Uitgevers Eindhoven-Airport, 1993.
- ▶ Probleem Pleinen Prijsvraag. Uitgave van de Stichting PPP, 1993.
- ▶ Fryske literatuer CD, Friesland Pop promotiesingel. Uitgave van de Stichting Friesland Pop, 1993.
- ▶ Stemmen rond de Hofvijver. Uitgave van Seapress/Uitgeverij Lakerveld in samenwerking met Stichting Dichter aan huis en Stichting Hofvijvermusea, 1993.
- ▶ Eerste dag van de poëzie, Dichter bij Landgraaf. Uitgave van de gemeente Landgraaf en Uitgeverij Herik, 1994.
- ▶ Videofilm Jeugd en Erfgoed. Uitgave van de Stichting Nationale Contactcommissie Monumentenbescherming en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, 1993.

bouwkunst

beeldende kunst

theater

muziek

literatuur

Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten Koninginnegracht 2 Den Haag telefoon 070-3483520

film

exposities

scripties